

TİCARİ İŞLETME İŞLETEN DERNEKLERİN HUKUKİ DURUMU

Av. Mustafa TOPALOĞLU M.A.

DERNEKLERİN TİCARİ İŞLETME İŞLETMESİ

I-Genel Olarak

Dernekler, amaçlarını gerçekleştirmek için maddi kaynaklara ihtiyaç duymaktadırlar. Bu maddi kaynak, üyelere alınır aidat ve diğer yollardan sağlanmaktadır. Bu arada bazı dernekler iktisadi faaliyetlerle uğraşmakta, ticari işletme işletmektedirler.

Dernekler, kazanç paylaşma amacı dışında iktisadi amaç izleyebilirlerse de, münhasıran ticari işletme işletmek amacı ile kurulamazlar. Ticari işletme işletilmesinden elde edilen kazancın paylaşılması amacıyla dernek kurulmak istenmesi halinde, bu dernek tüzel kişilik kazanamaz (MK 45/II). Tüzel kişilik kazanması kanunen mümkün olmayan dernek ise MK 55'e göre adi şirket hükmündedir. Bir dernek amacına ulaşmak için ticari işletme işletebilir mi? Bu soruya çeşitli kanun hükümlerini gözönüne alarak cevap vermeye çalışalım.

II- Medeni Kanun Açısından

MK 53/1'de "Siyasi, dini, ilmi, bedii, hayri cemiyetler ile eğlence ve idman cemiyetleri ve asıl gayesi iktisadi olmayan diğer cemiyetler; nizamnamelerinde cemiyet olarak teşekkül arzusunu izhar etmekle şahsiyet iktisap ederler" denmektedir.

Bu maddenin kaynağı olan İsviçre Medeni Kanunu'nun 60. maddesi şöyledir: "Kendilerini siyasi, dini, bilimsel, bedii, hayri, sosyal ve iktisadi olmayan diğer vazifelere vakfeden dernekler, korporasyon olma iradesi nizamnameden anlaşıldığı anda tüzel kişilik kazanırlar" (1).

İsviçre Medeni Kanunu'nda "gayesi iktisadi olmayan" denilmeşken, bizde "asıl gayesi iktisadi olmayan" şeklinde bir ifade yer almaktadır. Türk Medeni Kanunu bu metni daha geliştirmiş, böylece derneklerin tali olarak iktisadi faaliyetlerle uğraşabilmelerine imkan tanımıştır (2).

Bundan başka, MK 54/II'ye dayanarak da amacına ulaşmak için bir derneğin ticari faaliyette bulunabileceğine MK'un mücadele ettiği sonucuna varabiliriz. Bu maddede "ticari şekilde icra-i sanat eden cemiyet"ten söz edilmektedir. Arslanlı'ya göre, MK'deki ticari şekilde sanat icrası kavramı, ticari işletme işletmek şeklinde anlaşılmalıdır (3). Ticari işletme kavramı, TTK'nun yürürlüğe girmesinden önce, hukukumuzda bilinmekte ise de (TK 19, BK 449 ve BK 453), açık olarak belli değildi (4). TTK'nun uygulama alanını belirlerken ticari işletmenin esas alınmasıyla, bu kurum kanunlaşmıştır.

Bir derneğin ticari işletme işletmesi, onun dernek olma vasfını kural olarak etkilemez. Bu ticari işletme, derneğin asıl amacına göre arka planda kalmalı ve ikinci derecede bir faaliyet teşkil etmelidir. Zamanla ticari işletme, derneğin asıl amacı yerine geçerse, derneğin amacı kanuna (Dernekler Kanunu madde 1) aykırı hale gelir. Böyle bir durumda, Cumhuriyet Savcısının veya ilgililerin talebi üzerine dernek mahkeme tarafından feshedilir (MK 71).

III- Dernekler Kanunu ve Diğer Kanunlar Açısından

Dernekler Kanunu'nda derneklerin ticari işletme işletemeyeceklerine ilişkin bir hüküm yoktur. Buna karşılık, bazı ticari işletme tiplerinin işletilebileceğini belirten hükümlere rastlıyoruz.

Dernekler, "tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere... eğitim öğretim faaliyetleri için yurt, pansiyon, kitaplık ve okuma odası, sosyal yardım faaliyetleri için çocuk bakım yuvası, huzur evi, aş ocağı, sportif faaliyetler için spor saha veya salonu ve meskun yerler dışında kamp tesisleri" işletebilirler (DK 41). Maddede sayılan işletmeler, TTK 12/l.6. bendine göre ticarethane sayılır. Ticaret Sicili Nizamnamesi'nin 14. maddesinde belirtilen ticari işletmenin varlığı için gereken diğer şartların da gerçekleşmesi halinde, bu işletmeler, "ticari işletme"dirler.

Yine DK 89'da "derneklerin sağlanan karı üyelerine paylaştırmamak, risturn, faiz veya başka adlarla üyelerine aktarmamak şartıyla üyelerinin yiyecek, giyecek gibi zaruri ihtiyaç maddelerini ve diğer mal ve hizmetlerle kısa vadeli kredi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sandık" kurabilecekleri öngörülmüştür. Derneklerin DK 90/l'e göre lokal açıp, işletmeleri mümkündür. Bu iki maddede belirtilen işletmeler, TTK 12/l.6 ve TTK 13 ile TSN 14/l'de belirtilen şartları taşıyorlarsa, ticari işletme sayılırlar.

15.7.1950 tarih ve 5680 sayılı Basın Kanunu 7/IV'de "Mevkuteyi neşreden cemiyet ise reisi... verilecek beyannamede sahip olarak gösterilir" denmektedir. Bu hükümden anlaşılaacağı üzere, dernekler gazete çıkarabilirler.

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 1/l D bendi ve 5. maddesine göre, dernekler iktisadi işletmelere sahip olabilirler. Burada iktisadi işletme denmiştir. Ticari işletmeler iktisadi işletmenin bir kolunu oluşturur (5). Bir iktisadi işletme, TTK ve TSN'de aranan diğer şartları taşıdığı takdirde ticari işletme olarak vasıflandırılabilir (6).

Derneğin amacı ve bu amacı gerçekleştirmek için dernekçe sürdürülecek çalışma konularının tüzükte gösterilmesi zorunludur (DK 8). Bir dernek, amacına varmak için ticari işletme işletecekse, bu husus, dernek tüzüğünde açıkca belirtilmelidir. Tüzüğünde ticari işletme işleteceği belirtilmeyen derneğin sonradan ticari işletme işletmek istemesi halinde, tüzük değişikliği yoluna gidilmesi gerekir. Ayrıca derneklerin DK 37/l'e göre amaçların gerçekleştirmek üzere sürdürüleceği belirtilen çalışma konuları ve biçimleri dışında faaliyette bulunmaları yasaktır.

IV- Türk Ticaret Kanunu Açısından

TTK 18, Derneklerin ticari işletme işletebileceklerini kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde ifa etmiştir. Bu maddede derneklerin "gayesine varmak" için ticari işletme işletmelerinden sözü edilmektedir. Ayrıca, MK 54/II'ye göre de dernekler, ancak amaçlarına ulaşmak için ticari işletme işletebileceklerdir. Yani, derneklerin asıl amacı ticari işletme işletmek olamayacaktır. B amaçla kurulmak isteyen bir şahıs birliği ticaret şirketlerinden birini seçmek durumundadır.

Ticari işletme işletmek, zamanla derneğin asıl amcını arka plana atacak kadar önem kazanmamalıdır. Dernek, hukuk düzeni tarafından kendine çizilen sınırlar içinde kalmak ve bunları aşan işlemlerden kaçınmak zorundadır. Bir dernek kendisi için caiz olan dereceyi aşan iktisadi işlemler yaparsa, sorumluluk, bu işlemleri yapan organdadır (7).

Yargıtay'ın bir kararına (8) konu olan "Gönen Meyve ve Sebze Yetiştirme Cemiyeti" Gönen'in merkez ve civarında mevcut bulunan sebze ve meyve bahçelerinin devamını sağlamak ve ayrıca meyve ve sebze yetiştirmeye uygun diğer yerlerin de bahçe haline getirilmesini teşvik ile meyve ve sebze cinslerinin ıslahı için çalışıp, üyelerine ait meyve ve sebze bahçelerine musallat olan haşaratla mücadele amacıyla kurulmuştu. Yargıtay bu derneğin durumunu sadece ortada bir işletme bulunup bulunmadığı bakımından incelemiş ve "davalı cemiyet" işlerinin hacim ve ehemmiyetinin ticari bir muhasebeyi gerektirdiğine ve ona ticari ve sınai bir müessese mahiyetini verip, ticari metod ve organizasyon usulleri ile sevk ve idare edildiğine dair herhangi bir delil mevcut olmadığından ortada bir ticari işletme bulunmadığı neticesine varmıştır. bu suretle yargıtay, derneğin ticari işletme işletmesine kanuni bir engel olmadığını dolayısı ile ifade etmiş olmaktadır.

TTK 823/II. 2 bent derneklerin gemi işletebileceklerini belirtmiştir. Deniz, göl ve nehirlerde insan ve eşya taşımak ise, TTK 12/I.10 bent'e göre, diğer şartların da gerçekleşmesi ile bir ticari işletme sayılır.

V- Kamuya Yararlı Derneklerin Ticari İşletme İşletmesi

Kamuya yararlı dernekler de ticari işletme işletebilirler. Bu husus TTK 18/I'de belirtilmiştir. TTK 18/I'de kamuya yararlı derneklerin "amme hukuku hükümlerine göre idare edilen veya işletilen hükmi şahıslar" eliyle ticari işletme işletmelerinden söz edilmektedir. Bu ibare Adliye Encümeni tarafından ilave edilmiştir. Kamuya yararlı bir derneğin, diğer dernekler gibi, bir ticari işletmeyi "amme hukuku hükümlerine göre idare edilen ve işletilen hükmi şahıslar" eliyle işletmeleri söz konusu olamaz (9).

DERNEKLERİN TİCARİ İŞLETME İŞLETMESİNİN SONUÇLARI

I- Ticaret Hukuku Bakımından

A- Tacir Sayılma

Amacına ulaşmak için ticari işletme işleten bir dernek kural olarak tacir sayılacaktır TTK 18/I). Bu konuda, TTK 18/I hükmü karşısında kamuya yararlılık niteliği bulunmayan (olağan) derneklerin tacir sıfatını kazanacağı kuşkusudur. Fakat, TTK 18/II'de kamuya yararlı derneklerin ticari işletme işletmesi halinde, derneğin kendisinin tacir sayılmayacağı ifade edilmiştir. Bu durumda, tacir sıfatı kime ait olacaktır?

Bir görüşe göre, kamuya yararlı derneklerin işlettikleri ticari işletme tacir sıfatını kazanacaktır. Bu işletmelerin tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Karayalçın, bu işletmelerin tacir sayılmaları dolayısıyla tüzel kişiliklerinin zımnen kabul edildiğini söylemektedir. Ayrıca, zorlayıcı bir yorum yaparak şu sonuca ulaşmaktadır: "Bu iktisadi işletmelerin tacir sayılmakla kendilerine has bir mevcudiyeti ve muayyen gayesi bulunan müesese oldukları ve MK 45' e göre tüzel kişilik kazandıkları ileri sürülebilir"(10).

TTK 66/I-2. bent, kamu tüzel kişileri ve dernekler tarafından kurulmuş bulunan ticari işletmelere defter tutma mükellefiyeti yüklemektedir (11). Kanun koyucu burada tüzel kişiliği olmamasına karşılık bu ticari işletmelerin kendilerinin defter tutacaklarını öngörmektedir. buradan hareketle kamuya yararlı dernekler tarafından ticari işletme işletilmesi durumunda, ticari işletmeyi tacir saymak mümkündür.

Çevik ise, hukukun işletmeyi bir hak süjesi olarak tanımadığına işaret etmektedir. İşletme, tüzel kişiliğe sahip olmadığından bağımsız bir mameleki yoktur. İşletme sözleşme yapamaz. İşletmenin taraf ehliyeti yoktur (12).

TTK 18/I'de "ticari işletme" işleten dernekler denildiğine göre, arızı olarak derneğe gelir sağlamak için iktisadi faaliyette bulunmak derneğe tacir sıfatını kazandırmaz (13).

B- Ticaret Siciline Tescil Zorunluluğu

MK 54/II "Gayesine erişmek için iktisadi şekilde icrai sanat eden cemiyet, kendisini sicile kaydettirmekle mükelleftir" hükmünü ihtiva etmektedir. Burada "iktisadi şekilde icrai sanat eden" ibaresinin ticari işletme işletmek şeklinde anlaşılması gerektiği yukarda belirtilmişti (14). Bunun yanında, tacir sıfatını taşıyan dernekler (TTK 18/I), işletmelerini ticaret siciline tescil ettirmek zorundadırlar (TTK 20/I ve 42/I).

TSN 72 vd. maddelerinde ise, tescilin nasıl yapılacağı belirtilmiştir. Doktrinde TSN 72'de derneğin adı ve ticari işletmesi ile ilgili bilgilerin sicile kaydedileceği, burada derneğin sicile kaydının söz konusu olmadığı ileri sürülmüştür (15). Bu görüşe göre, MK 54/II uygulama olanağı olmayan bir hükümdür. Ayrıca, İsviçre'deki sistemin aksine ticaret sicili bizde dernek ve vakıfların da tescil edildiği bir sicil değildir. Köprülü ise aksi görüştedir. TTK 20/I ve 42/I hükümlerini dikkate alan yazar, MK 54/II'de öngörülen sicilin ticaret sicili olduğu sonucuna varmaktadır (16).

TTK 42/I'e göre tacirler, ticaret siciline işletmelerini ve ticaret unvanlarını kaydettirmek zorundadırlar. TSN 72'ye göre, derneklerin adı ve ticari işletmeleri ticaret siciline tescil edilecektir. Ticari işletme işleten derneklerin ticaret unvanları adlarıyla aynıdır (TTK 46/I). Bu nedenlerden dolayı, MK 54/II'nin uygulanma kabiliyeti olmayan bir hüküm olduğu görüşüne katılmıyoruz.

Tacirin borçlarının ticari olması asıldır (TTK 21/I). Bu karine tüzel kişi tacirler için mutlak ve kesindir (17). Dernekler de tüzel kişiliğe sahip şahıs birlikleridir. Tacir sıfatını taşıyan bir derneğe ticarilik karinesi mutlak olarak uygulanacaktır. Yani, tacir sayılan bir derneğin borçları, ticari işletme işletmesiyle ilgili olsun veya olmasın ticaridir (18).

II- İflas Hukuku Bakımından:

TTK 20/I'e göre, tacirler her türlü borçlarından dolayı iflasa tabidirler. Yani ister ticari işletmesiyle ilgili olsun, ister olmasın bir tacirin her türlü borçlarından dolayı iflası istenebilir.

Kural olarak amacına ulaşmak için ticari işletme işleten dernekler tacir sayılırlar. Bunlar İlk 43/I'e göre iflas yolu ile takip edilebilirler TSN 74 kamuya yararlılık niteliği bulunmayan bir derneğin iflası halinde bu derneğe ait kaydın resmen silineceğini öngörmektedir.

Kamuya yararlılık sıfatına sahip bir dernek, ticari işletme işletirse, derneğin kendisi tacir sayılmaz (TTK 18/II). Hükümet gerekçesinde belirtilmemekle beraber, bu derneklerin tacir sayılmamasının nedeni, kamuya yararlı derneğin kendisinin iflasını önlemek olabilir (19).

Karayalçın'a göre, kamuya yararlı dernek tarafından işletilen ticari işletme tacir sayılır ve işletme iflasa tabi olmalıdır (20).

Burada, ticari işletmenin tüzel kişiliği bulunmadığı için iflas prosedürünün nasıl işleyeceği sorusu akla gelebilir. Tüzel kişiliği olmayan birliklerin iflası hukukumuzda, yabancı değildir

Örneğin, donatma iştiraki tüzel kişilere ait bazı özellikleri taşımakta ise de, tüzel kişiliğe sahip değildir. (21). Fakat TTK 968/ son hükmü, donatma iştirakinin iflas edebileceğini göstermektedir. Böylece donatma iştiraki, yalnız iflas bakımından, sanki tüzel kişi gibi kabul edilmektedir. İflas eden kimse olarak müşterek donatanlar değil, donatma iştiraki gösterilecektir (22)

Yine, tüzel kişiliği olmayan terekenin de iflası söz konusu olabilmektedir. İflasa tabi olan bir kişi, aleyhine iflas yolu ile takip yapıldıktan sonra ölürse, alacaklı isterse terekeye karşı iflas yolu ile takibi devam ettirebilir (İİK 53/II). Ancak bunun için şu üç olumsuz şarttan birinin gerçekleşmemesi gerekir: Terekenin henüz taksim edilmemiş veya terekenin resmi tasfiyeye tabi tutulmamış ya da mirasçılar arasında aile şirketi emvali kurulmamış olmalıdır. Görüldüğü gibi, İİK 53/II borçlu hayatta iken başlamış olan iflas için, terekeye bir anlamda tüzel kişilik tanımakta ve taraf ehliyeti vermektedir (23).

Kamuya yararlı derneklere ait ticari işletmelerin iflasa tabi olduklarının kabulü, menfaatler dengesine de uygun düşer. Çünkü, söz konusu dernekler, bu işletmeler aracılığı ile çok büyük işlere girmektedirler. İflas yolu ile takip, alacaklar arasında eşitlik bulunması ve iflas davasının sonucundan bütün alacaklıların yararlanması bakımından, alacaklılar için daha güvencelidir.

Sonuç olarak, kamuya yararlı bir dernek tarafından ticari işletme işletilmesi halinde, tacir sıfatı, tüzel kişiliği bulunmasına rağmen, ticari işletmeye ait olacaktır. Böylece tacir sıfatı kendisine kayan ticari işletmeyi İİK 43/I'e göre iflas yolu ile takip etmek mümkün olacaktır.

III- Vergi Hukuku Bakımından

Dernekler kazanç paylaşımamayacakları için, kural olarak, kurumlar vergisine tabi değildirler. Buna karşılık Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinde, derneklere ait işletmeler, vergi mükellefiyetine alınmıştır (24.) Kızılay bir dernek olarak Kurumlar Vergisine tabi değildir. Fakat Kızılay tarafından işletilen Afyonkarahisar Maden Suyu işletmesinin bu vergiye tabi olması gerekir.

KVK 7/7. bent'de bu vergiden muafliklar öngörülmüştür. Bu maddeye göre, derneklere ait olup da, aşağıda belirtilen maskat ve gayelerle işletildikleri ilgili Bakanlıkların mütalaası alınarak, Maliye ve Gümrük Bakanlığı'na kabul edilen işletmeler Kurumlar Vergisi'nden muaf'tır.

-İlim, fen ve güzel sanatlar ile tarım ve hayvancılığı öğretmek, yaymak islah ve teşvik etmek maksadıyla işletilen işletmeler (KVK 7/3. bent).

-Genel insan ve hayvan sağlığını korumak ve tedavi maksadıyla işletilen kurumlar (Hastane, nekahathane, klinik, dispanser, hayvan hastaneleri... gibi kurumlar) (KVK 7/4. bent).

-Toplumsal amaçlarla işletilen kurumlar (fukara aşhaneleri, toplumsal sigorta kurumları... gibi kurumlar) (KVK 7/5. bent).

-Hükümetin veya yetkili idare mercilerinin müsaadesi ile açılan mahalli, milli veya milletlerarası mahiyetteki sergiler, fuarlar, panayırılar (KVK 7/6. bent).

-Beden Terbiyesi Teşkilatına dahil derneklere ait idman ve spor müesseseleri (KVK 7/8. bent).

IV- Kamu Hukuku Bakımından:

5590 sayılı "Ticaret ve Sanayi Odaları", "Ticaret Odaları", "Sanayi Odaları", "Deniz Ticaret Odaları", "Ticaret Borsaları" ve "Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği" Kanunu'na göre; "Müseccel tacirler" bulundukları yerin ticaret odalarına veya ajanslıklarına kaydolunmağa, kayıt ücreti, maktu ve gelir vergisi matrahının binde be oranında nisbi yıllık aidat ödemeye mecburdurlar (m.9/1, 25,26). Kayıt, ticari işletme işletilmey başlandıktan itibaren bir ay içinde talep edilmelidir ("Ticaret ve Sanayi Odaları", "Ticaret Odaları", "Sanayi Odaları", "Ticaret borsaları" ve "Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sana Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği" Tüzüğü m. 81/1).

SONUÇ

Türk hukukunda dernekler kazanç paylaşmaktan başka bir amacı gerçekleştirmek üzere kurulabilirler (DK 1). Derneklerin amacı kural olarak ideal bir amaç olmaktadır. Ama Dernek Kanunu'nun 1. maddesinin mefhum-i muhalifinden, derneklerin ideal amaç ve kazanç paylaşm söz konusu olmadan iktisadi amaç izleyebilecekleri sonucuna varmak gerekir. Buradaki kazanç ise dar manada anlaşılmalıdır. Bu manada kazanç, ilgilinin malvarlığında bir artışı ifade eder. Üyelerinin mali durumunu iyileştirmek amacıyla bir derneğin sandık kurabileceğini öngören E 89/1 hükmü böyle bir yorumu destekler niteliktedir.

Bir dernek asıl amacına ulaşmak için ticari işletme işletebilir. TTK 18/1 hükmü bu konuda açıktır. Ayrıca TTK'de ve diğer bazı kanunlarda yer alan hükümlerde derneklerin ticari işletme işletebilecekleri belirtilmiştir.

Asıl amacı ticari işletme işletmek olan birlik, dernek olarak kurulamaz. Çünkü, ticari işletme faaliyeti sonucu olarak muhtemelen bir kazanç elde edilecektir. Bu kazanç DK 1'e göre paylaşılacağından, ticari işletme işletmekten başka bir amacın bulunması zorunludur.

Derneklere ait bazı ticari işletmeler kurumlar vergisinden muaf tutulmuştur (KVK 7/1. ben). Ayrıca kamuya yararlı derneklere bazı vergi bağışıklıkları tanınmıştır. Bu durum, söz konusu işletmelerin diğer işletmelere oranla büyük avantajlar sağlamasına yol açmaktadır. Bunun sonucu olarak, serbest rekabet şartları zedelenmektedir.

Ticari işletme işleten kamuya yararlı derneklerin kendileri tacir sayılmazlar (TTK 18/1). Böyle bir durumda, tacir sıfatının, derneğin işlettiği ticari işletmeye ait olduğunun kanunda belirtilmesi uygun olur. Bu suretle, kamuya yararlı derneğin işlettiği ticari işletmenin iflasa tabi olmaması hususundaki tereddütler de giderilmiş olacaktır. Kamuya yararlı derneklerin ticari işletme işletmeleri halinde iflas yolu ile takibe başvurulamaması, menfaatler dengesine aykırı düşer. İflas yolu ile takip alacaklılar arasında eşitlik bulunduğu ve iflas davası sonuçlarından bütün alacaklılar yararlandığından, alacaklılar için daha güvenceli bir yoldur. Yapılacak bir yasal düzenleme ile, hiç olmazsa, kamuya yararlı derneklerin işlettikleri ticari işletmelerin iflasa tabi şahıslar arasında gösterilmesi çok isabetli olacaktır.

DİPNOTLAR

- (1) Anıldığı yer: Tuğrul Ansay, Adi Şirket, Dernek ve Ticaret Şirketleri, Ankara 1967, s. 58.
- (2) Bu görüş için bkz. Ansay, age, s. 59.
- (3) Bu görüş için bkz. Arslanlı, Halil: Kara Ticaret Hukuku Dersleri, Umumi Hükümler, İstanbul 1960, s. 52.
- (4) Ayrıntılı bilgi için bkz. Bozer, Ali: "Ticari İşletme Üzerinde Türk ve İsviçre Hukuku Bakımından Mukayeseli Bir İnceleme", BATIDER, C.I.S 3.s. 364
- (5) Ayrıntılı bilgi için bkz. Karayalçın, Yaşar: Ticaret Hukuku-I, Giriş Ticari İşletme, Ankara 1968, s. 157.
- (6) Ayrıntılı bilgi için bkz. Karayalçın (Ticari İşletme), age, s. 157.
- (7) Bu görüş için bkz. Kenan Tunçomağ, "Dernek ve Şirketleri Birbirinden Ayırmada Gayenin Önemi", II. Ticaret ve Banka Hukuk Haftası, Ankara 1961, s. 222.
- (8) Kararın anıldığı yer: Ansay, age, s. 69
- (9) Bu görüş için bkz. Karayalçın (Ticari İşletme), age, s. 209.
- (10) Bu görüş için bkz. Karayalçın, Yaşar: (Ticari İşletme) age, 206.
- (11) Bu konuda bkz. Poroy Reha: Ticari İşletme Hukuku, 3. Bası, İstanbul 1983, s. 149.
- (12) Bu görüş için bkz. Çevik Kemal: Ekonomi Hukuku, Ankara 1986, s. 36.
- (13) Bu görüş için bkz. Bozer Ali: Bankacılar İçin Ticaret Hukuku Bilgisi, 10. Bası, Ankara 1985, s. 57.
- (14) Bkz. Yakarda s. 27.
- (15) Bu görüş için bkz. Ozsunay Ergun: Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, 5. bası, İstanbul 1982, s. 106-107; Karayalçın (Ticari İşletme), age, s. 208; Mimaroglu, Kemal-S.: Ticaret Hukuk Dersleri, C.I, İşletme Hukuk, Ankara 1978, s. 140
- (16) Bu görüş için bkz. Köprülü, Bülent: Medeni Hukuk, Genel Prensipler Kişinin Hukuku, C.I-II, 2. Bası, İstanbul 1984, s. 457.
- (17) Bu konuda bkz. Özdemir, Necdet Kinacıoğlu, Naci: Türk Ticaret Hukuku (Başlangıç Hükümleri), Ankara 1984, s. 63.
- (18) Birselle göre, ticarilik karinesi yalnızca gerçek kişiler için söz konusudur. Şirketlerin adi faaliyet sahası yoktur. Çünkü ticaret şirketlerinin ehliyeti işletme konularıyla sınırlıdır ve işletme konuları dışındaki faaliyetleri yok hükmündedir. Dernekler için bu kuralı uygulamaya olanak yoktur. Derneklerin ticari işletme faaliyetleri, asıl amaçlarını gerçekleştirmek içindir. Asıl olan bir derneğin faaliyetinin ticari değil, adi olmasıdır. Böyle bir durumda ticari iş-adi iş ayırımını yaparken, TTK 3'den yararlanılmalıdır. Eğer yapılan iş derneğin ticari işletmesi ile ilgili ise ticaridir. Blizzat dernek faaliyeti ile ilgili ise adidir. (BİRSEL, Mahmut, T.: Ticari İşletme Hukuku, C.I, İzmir 1980, s.155).
- (19) Bu görüş için bkz. Domaniç, Hayri: Ticaret Hukukunun Umumi Esasları İstanbul 1970, s. 80.
- (20) Ayrıntılı bilgi için bkz. Karayalçın (ticari İşletme), age, s. 195, 192 ve 215.
- (21) Bu konuda bkz. Tahir Çağa: Deniz Ticaret Hukuku (Giriş, Gemi, Donatan ve Kaptan), C.I, 7. Bası, İstanbul 1984, s. 143.
- (22) Bu görüş için bkz. Kuru Baki: "Türk Hukukunda İflasa Tabi Şahıslar", II. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, 10-18 Mayıs 1961, Tartışmalar Kısmı, s. 601.
- (23) Ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder: İcra ve İflas Hukuku(Ders Kitabı), Ankara 1985, s. 429 ve 430
- (24) Bu konuda bkz. Erginay, Akif: Vergi Hukuku, İlkeler, Vergi Tekniği, Türk Vergi Sistemi, 12. Bası, Ankara 1986, s. 284.

ADANA BAROSU DERGİSİ

YIL : 2 SAYI : 8 NİSAN 1994